

L'aigua va arribar fins als set metres

Dimarts va fer 150 anys de la gran riuada de Vic, que va provocar prop d'un centenar de morts

Vic

Jaume Espuny

El 7 d'octubre de 1863 feia un dia gris a Vic. El cel estava ennuvolat i plovisquejava una mica. Cap al tard, van aparèixer pel cantó de ponent, cap a la serralada de Muntanyola i l'Estany, uns núvols negres, densos i carregats, que s'acostaven cap a la Plana. La pluja es va intensificar i a mitjanit queia una veritable cortina d'aigua, fins que en plena matinada del dia 8, el Mèder, un riu que acostuma a portar poca aigua, va sortir de mare. La riuada va provocar prop d'un centenar de morts, va ensorrar més de 30 cases i en va deixar cap a 60 en estat de ruïna. És l'aiguat més greu que ha patit mai Vic. Aquest dimarts es complien 150 anys de la catàstrofe.

Des del Blanqueig fins al Pas d'en Mambla, les aigües van pujar fins als set metres i van afectar sobretot els carrers de Sant Francesc i de la Soledat, al barri de la Calla, una zona de cases humils, fetes de tàpia, de fang i de fusta, ocupades principalment per pagesos i hortolans. L'aigua, que a més arrossegava rocs de grans dimensions, desfeia com si res les cases. Els habitants, la majoria dels quals a aquella hora estaven dormint, fugien a través de les teulades o foradant els envans per passar d'una casa a l'altra i intentar sortir del riu. Molts dels cadàvers que es van trobar l'endemà estaven a mig vestir. L'alarma, amb toc de campanes i trompetes, es va fer a la mateixa nit, però tot va anar massa de pressa per evitar les desenes de morts. El capellà de la Calla, enfilat dalt d'una teu-

JORDI PUIG

Una xerrada i una exposició

Vic Per commemorar els 150 anys de la riuada, l'Associació de Veïns de la Calla ha muntat una exposició amb material gràfic divers que es pot veure al Centre d'Arts Contemporànies, situat al mateix barri. Dimarts, a més, l'historiador de la ciència Pasqual Bernat va fer una xerrada en aquest centre basada en el llibre *Desgràcies de Vich*, escrit poc després de l'aiguat pel doctor Joaquim Salarich i pel sacerdot manlleuenc –i posteriorment bisbe de Sogorb– Francesc d'Assís Aguilar. Bernat va anunciar que prepara un llibre sobre la riuada de 1863. Abans, Pep Cumeras, de l'associació de veïns, va llegir alguns paràgrafs del relat colpidor que va escriure el canonge Collell sobre la catàstrofe. Cumeras, visiblement emocionat en alguns moments, va explicar que Jacint Verdager, que aleshores tenia 18 anys, va escriure sis poemes inspirats en l'aiguat, però s'han perdut.

lada, anava donant l'absolució a la gent que estava en perill.

L'endemà, el paisatge era desolador. Tots els voltants del riu Mèder estaven enfangats i hi suraven els animals morts: xais, porcs, cavalls, ases... D'una casa, l'Horta d'en Tona, on vivien nou persones, no en quedava res. Les cases dels carrers Soledat i Sant Francesc pràcticament havien desaparegut. Al llarg del riu es van anar trobant cadàvers de veïns. Més tard, se'n van trobar al Ter i,

alguns, al mar.

Per fer les tasques de neteja i de rescat i per traslladar els ferits a Casa Caritat i a l'Hospital, es va comptar, a més de la policia municipal i dels vuit guàrdies civils de la caserna, amb 50 artillers del destacament de Conanglell, a Torelló.

La riuada va tenir un gran ressò mediàtic a tot l'Estat, entre altres coses perquè Joaquim Salarich era, aleshores, corresponsal del *Diario de Barcelona*. El mateix Sala-

rich es va encarregar de desmentir una teoria que corria els dies després de l'aiguat, segons la qual el riu passava abans pel que és ara el carrer de la Ramada, i els moros l'havien desviat, provocant la catàstrofe. La reina Isabel II no va fer cap visita a Vic. Es va limitar a enviar un document firmat en el qual deia que estava "profundament commoguda". Des de Madrid, però, no es van enviar diners per ajudar a la reconstrucció i als perjudicats.

Solidaritat i noms propis

Vic

J.E.

La riuada de Vic de 1863 ha quedat en la memòria, també, per la solidaritat que van demostrar els vigatans. De seguida es van mobilitzar per recollir roba per als afectats –fins i tot en va sobrar–, perquè molts ho havien perdut absolutament tot. També es van muntar diverses activitats per recollir diners. Es va arribar fins a 367.361 rals, tot i que els danys finalment es van valorar en dos milions de rals. Hi va haver també alguns casos de pillatge.

Gràcies al llibre *Desgràcies de Vich*, han pogut quedar en la memòria el nom d'algunes persones que van destacar per la seva solidaritat i la seva valentia. Com el mateix alcalde, Josep Giró, farmacèutic de professió, que va fer una crida perquè tothom que ho necessités anés a buscar medicaments de franc a la seva farmàcia. O Josep Galobardes, un guàrdia civil que va salvar molta gent i que entre els cadàvers que va trobar hi havia el de la seva germana. Més tard va saber que el riu s'havia endut els seus pares. Galobardes va ser condecorat amb una medalla i 3.000 rals, que va rebutjar perquè els donessin als necessitats. O el sereno Josep Serratosa, que amb l'aigua al coll anava picant a les cases perquè marxessin. O Miquel Molist, propietari del bar Michel, vingut feia anys del Conflent, que va salvar molta gent fent servir una escala de fusta com a passarel·la. O Josep Bach (vegeu article escrit de Miquel dels Sants Molist).

Estic molt orgullós del meu rebesavi

Qui ho havia de dir que el meu rebesavi, Josep Bach i Serra, a part de la seva exitosa carrera política (primer republicà que ha existit a Vic, alcalde per dues vegades, diputat a la Diputació de Barcelona, diputat a les Corts espanyoles, comptador general de Filipines...) i la seva molt bona carrera professional (advocat i jutge municipal), ara m'assabento que també va actuar com un dels herois amb la seva col·laboració desinteressada ajudant els vigatans afectats per la riuada que hi va haver a Vic la nit del 7 al 8 d'octubre de 1863, és a dir, just fa 150 anys.

Va ser un dia funest per a la nostra ciutat protagonitzat pel riu Mèder. Tant és així que es va escriure un llibre relatant els fets titulat *Desgràcies de Vich*. La catàstrofe va començar a les primeres hores de la matinada del dia 8. La pluja refermava amb molta força enmig d'una foscor intensa i l'encreuament dels llamps. La inundació va venir per la part oest de Vic. Camins convertits en grans torrents, camps i prats en llacs, i els torrents en caba-

losos rius... A tall d'exemple, les aigües cobriren tot el passeig de Jaume Balmes fins a arribar, al punt més elevat, a quatre metres de distància de l'entrada del Palau Episcopal. Una porta de la muralla es va enfonsar per la pressió que exercia l'aigua... Va ser un caos alarmant per a la ciutat de Vic. L'aigua entrava a les cases, pujava per escales fins al primer pis... el segon..., entrava per les finestres, ensorrava portes i parets... la gent havia d'obrir forats a les parets per passar a les cases veïnes perquè la seva s'ensorrava, havia d'anar a les teulades... crits esferidors, esfondrament de molts edificis. Va atrapar a tots desprevinguts enmig de la negra nit. Havia de ser una situació molt angoixant. La llista oficial de morts es va elevar a 33 (la majoria, del carrer Sant Francesc). No foren aquestes les úniques víctimes... s'anaven trobant cadàvers entre les runes de les seves cases, a les vores dels rius Mèder, Gurri i Ter, i, fins i tot, suposen les cròniques del moment, alguns arribarien fins al mar. En fi, el panorama

devia ser dantesc, i hagués estat major si no hi haguessin col·laborat herois com el meu rebesavi a socórrer les víctimes.

Pocs dies després els ciutadans en particular, entitats privades, pobles, ciutats, Diputació, govern de l'Estat i la Corona van col·laborar materialment i econòmicament en favor dels perjudicats. En aquell temps, davant de circumstàncies de força major com aquestes, tots feren pinya sense distinció de mentalitats. Com a símbol de l'agraïment a l'ajuda rebuda pels molts voluntaris participants en les tasques de salvament, atenció als ferits i desenrunament posterior, la corporació Sociedad Económica va donar un premi extraordinari de 3.000 rals a Josep Galobardes i Casadevall (posteriorment hi va renunciar). Aquest guàrdia civil, juntament amb d'altres, va salvar 21 persones abans de trobar els seus pares i família ofegats per les aigües mortals. Qui ho havia de dir, un guàrdia civil condecorat a Vic!... I que no acceptés el premi... devia ser una gran persona.

Miquel dels Sants Molist Badiola Vic